

O POZNANÍ DUCHOVNÍKA PODĽA SVÄTÉHO NIKODÉMA SVÄTOHORCA

Štefan ŠAK

Pravoslávna bohoslovecká fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, Prešov,
Slovenská republika

V druhej kapitole „O poznaní duchovníka“, ktorý by mal v prvom rade poznať Sväté Písmo, dogmy a sväté kánony Cirkvi svätý Nikodém uvádza, že *„budúci duchovník musí mať na rozdiel od tých druhých lepšiu skúsenosť a poznanie Starej a Novej Zmluvy, vieroučných dogiem, obsahu Symbolu viery a predovšetkým všetkých kánonov svätých apoštolov, všeobecných a miestnych snemov, ako aj kánony otcov, obsah ktorých by mal študovať deň a noc a to tak, aby ich vedel naspamäť a aby na nich aj spal“*²⁴⁷. „Pretože, ako pokračuje svätý Nikodém, *„máš sa stať vodcom (kapitánom) lode Svätej Cirkvi, a predovšetkým ty by si mal mať v úmysle držať vo svojich rukách tieto kánony,*²⁴⁸ *ktoré slúžia ako kormidlo Cirkvi. Potom máš povinnosť byť vycvičený ako máš ním otáčať, aby si ním točil vedecky, pretože keď nastane čas, aby si sa stal duchovníkom, prostredníctvom tvojich skúseností riadil a oslobodil od búrky hriechu biednych hriešnikov.“*²⁴⁹

V tretej kapitole duchovnej príručky svätý Nikodém veľmi podrobne rozoberá jednotlivé skupiny hriechov z dôvodu, aby duchovníci, tak ako lekári vedeli, s akou chorobou tela musia zápasiť, aby ju vyliečili a rovnako tak musia dobre poznať, akou chorobou trpí duša, teda akým hriechom, aby ju vedeli liečiť. Choroby duše, teda hriechy, ktorými duša trpí sú mnohé, ale vo všeobecnosti ich svätý Nikodém rozdeľuje do troch skupín. Do prvej patria smrteľné hriechy, do druhej tie, ktoré nie sú smrteľné, teda odpustiteľné a do poslednej, tretej patria hriechy, ktoré vedú k apraxii, teda nečinnosti.

²⁴⁷ ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΠΕΙΤΟΥ. 1988. Εξομολογιτάριον. Αθήναι : Έκδοσεις Νεκτάριος Παναγόπουλος, 1988. s. 22.

²⁴⁸ V poznámke pod čiarou svätý Nikodém spomína jedného učiteľa, ktorý hovoril, že je *„veľkou vecou, keď lekári neustále študujú lekárske knihy, aby našli nejaký liek, ktorým by predĺžili dočasný život jedného chorého človeka. A duchovníci, alebo vôbec, alebo len veľmi ťažko otvárajú nejakú duchovnú knihu, aby sa naučili nejakú terapiu, prostredníctvom ktorej by dali večný život a spásu hriešnym ľuďom“*. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΠΕΙΤΟΥ. 1988. Εξομολογιτάριον. Αθήναι : Έκδοσεις Νεκτάριος Παναγόπουλος, 1988. s. 22.

²⁴⁹ ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΠΕΙΤΟΥ. 1988. Εξομολογιτάριον. Αθήναι : Έκδοσεις Νεκτάριος Παναγόπουλος, 1988. s. 22.

Podľa Scholária Genádia a pravoslávneho vyznania svätý Nikodém objasňuje, že do prvej skupiny patria hriechy, ktoré konáme dobrovoľne, bez donútenia, ktoré znehodnocujú a ničia trvalú lásku k Bohu alebo k blížnemu a zároveň aj k Bohu a nahrádza ho, alebo mení, či robí z neho nepriateľa Boha a vinníka na večné zatratenie. Vo všeobecnosti sú to „pýcha, ziskuchtivosť, smilstvo (modlárstvo), závišť, obžerstvo (nestriednosť), hnev (zlosť, emócie), nedbalosť, ľahostajnosť“²⁵⁰.

Do druhej skupiny, teda do skupiny odpustiteľných hriechov patria dobrovoľné hriechy, ktoré neničia lásku k Bohu a blížnemu a nečinia z neho nepriateľa Boha a ani vinníka odsúdeného na večné zatratenie, nakoľko podľa slov apoštola Jakuba, do týchto upadali aj svätí: „Ved' sa my všetci v mnohom prehrešujeme...”²⁵¹, lebo, ako dopĺňa svätý apoštol Ján „Ak hovoríme, že nemáme hriechu, sami seba klameme, a nieto v nás pravdy“²⁵². V širšom kontexte túto pravdu potvrdzujú aj 125., 126. a 127. kánon Kartagenského snemu.

²⁵⁰ ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΠΕΙΤΟΥ. 1988. Εξομολογιτάριον. Αθήναι : Εκδόσεις Νεκτάριος Παναγόπουλος, 1988. s. 23. V poznámke svätý Nikodém dopĺňa, že „podľa Pravoslávneho vyznania, Gabriela Filadelfského a Nikolaja Vulgarina výsledkom a energiou **pýchy** sú márnivosť (samolúbosť), hrdosť (vychvalovanie sa, honosenie sa), domýšľavosť, ctižiadostivosť, nepodriadenosť (neposlušnosť, dezercia), posmievanie sa, pokrytectvo, tvrdohlavosť a pod. Výsledkom a energiou **ziskuchtivosti** sú chamtivosť (mamonárstvo), nemilosrdnosť (bezcitnosť), tvrdosť srdca, krádež (zlodejstvo, podvod), uzurpacia, lož, krivda (nespravodlivosť), zákernosť, porušenie prísahy (krivá prísaha), simonia, svätokrádež, nevera, a všetko čo je spojené s peniazmi. Výsledkom a energiou **smilstva** sú cudzoložstvo, pedofília, sodomia (obcovanie so zvieratami), incest (krvismilstvo), mravne kaziť deti, mravne skaziť pannu, onánia, bezohľadnosť (drzosť), slepota mysle a strata bázne pred Bohom. Výsledkom a energiou **závistí** sú intrigy, nevraživosť, škodoľúbosť (zlomyselnosť), hašterivosť, hanobenie (ohováranie, očierňovanie), blud (ilúzia, podvod, klam), zrada (udanie), vražda, nevdáčnosť, zármutok nad dobrom zo strany závistlivca (drsnosť, činiť prikorie). Výsledkom a energiou **prejedania sa** sú nenásytosť (žravosť), opilstvo, márnotratnosť, chlipnosť (erotickosť), nedbalosť (ľahostajnosť) a pod. Výsledkom a energiou **hnevu** je rúhanie, nenávisť, zlomyselnosť (nevraživosť), hašterivosť, porušenie prísahy (krivá prísaha), preklínanie, nadávanie (hanenie), súboj, hádka (konflikt), vražda. Výsledkom a energiou **nedbalosti** (zanedbávania) sú strach (bojazlivosť), zbabelosť, smútok a rozhorčenie nad dobrom, ktoré má urobiť, výhovorka (zámienka) v hriechu, zúfalstvo, neviera, malátnosť a absencia dobrých skutkov, ktoré môže urobiť. Teofilakt Bulharský hovorí, že samolúbosť (sebestvo, egoizmus) je príčinou každého zla“.

²⁵¹ Jak 3, 2. Všetci ľudia robia chyby z dôvodu nepozornosti a nedbalosti v tomto hriešnom živote. Pozri ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΑΓΙΟΠΕΙΤΟΥ. 1986. Ερμηνεία εις τας επτάς καθολικὰς επιστολάς τῶν ἁγίων αποστόλων. Θεσσαλονίκη 1986, s. 106 – 107. Aj kráľ Šalamún vo svojej modlitbe hovorí: „Ved' nieto človeka, ktorý by nezhrešil...” 1 Kr 8, 46. A to isté pripomína vo svojej kajúcej modlitbe aj žalmista Dávid „Ved' nikto živý nie je spravodlivý pred Tebou...” Ž 142, 2. Alebo „Kto môže povedať: Očistil som si srdce, čistý som od svojho hriechu?” Prís 20, 9.

²⁵² 1 J 1, 8. Tak ako u Christa je svetlo, tak u nás je tma pochádzajúca z hriechu. Tmou, ktorá pochádza z hriechu oplýva každá ľudská bytosť, pretože žiaden človek, ani ten, ktorý bol „najväčší medzi narodenými zo žien“, teda svätý Ján Krstiteľ, nie je pravé svetlo. Pozri ΠΟΠΟΒΙΤΣ, Ι., αρχιμ. 1988. Οι τρεις καθολικὲς επιστολὲς Ἰωάννου. Θεσσαλονίκη 1988, s. 19. „Nakoľko jediné pravé svetlo je len tá ľudská bytosť, ktorá je úplne bez hriechu a takou v ľudskom rode je jedine Bohočlovek

Presné rozdelenie takzvaných odpustiteľných hriechov a smrteľných hriechov a ich vymenovanie je veľmi ťažké, nakoľko aj výklad slov svätého Jána Teológa z jeho prvého listu „*Je hriech, ktorý nevedie k smrti... Je hriech, ktorý vedie k smrti.*“²⁵³ nie je u všetkých otcov²⁵⁴ jednoznačný čo je vidieť aj v kánonoch²⁵⁵ Cirkvi.

Christos.“ POPOVIČ, J. 1982. Tumačenie Poslanica sv. Jovana Bogoslova. Beograd 1982, s. 10. Pozri PRUŽINSKÝ, Š. 2000. *Prvý list svätého apoštola Jána Teológa*. Prešov 2000, s. 90 – 91.

²⁵³ 1 J 5, 16 – 17.

²⁵⁴ Napríklad svätý Mitrofan Smirnský, ako uvádza svätý Nikodém v poznámke pod čiarou, hovorí, že: „*hriech, ktorý vedie k smrti, je každý hriech, ktorý podľa Starej Zmluvy podliehal trestu smrti ako napríklad rúhanie Bohu, úmyselná vražda, atď. A naopak hriech, ktorý neviedol k smrti bol taký, ktorý podľa Starej Zmluvy nepodliehal trestu smrti, napríklad neúmyslená vražda a pod.*“ ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ. 1988. *Εξομολογιτάριον*. Αθήναι : Έκδοσεις Νεκτάριος Παναγόπουλος, 1988. s. 24. Pozri ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ. 1986. *Ερμηνεία εις τας επτά καθολικάς επιστολάς των αγίων απόστολων, Ιακώβου, Πέτρου, Ιωάννου και Ιούδα*. In Θεσσαλονίκη : Έκδόσεις „Ορθόδοξος Κυψελή“, 1986. s. 625 – 627. Svätý Atanáž Sinajský vo svojej 54. otázke hovorí: „*Hriech, ktorý nie je smrteľný je taký, ktorý bol vykonaný z neznalosti, zatiaľ čo smrteľný je taký, ktorý je vedomý.*“ ΑΝΑΤΑΣΙΟΣ Ο ΣΙΝΑΪΤΗΣ. 1974. *Ερωτήσεις και αποκρίσεις*. In. ΕΛΕΥΘ, Γ. Μ. – ΠΑΠΑΕΥΑΓΓΕΛΟΥ. Π. 1974. *Φιλοκαλία των νηπτικών και ασκητικών*. 13B. Θεσσαλονίκη : Παταιρικά εκδόσεις ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ, 1998. s. 402 – 404. Archimandrita Justin Popovič hovorí: „*Hriech, ktorý neprivádza človeka k smrti je taký, z ktorého človek činí pokánie. Každý hriech privádza dušu k malej smrti. Ale pokáním človek vyháňa zo svojho vnútra hriech, vyháňa smrť a kriesi svoju dušu zo smrti. Pokánie totiž nie je len druhý krst, ale je to aj prvé vzkriesenie, vzkriesenie z mŕtvych.*“ ΙΥΣΤΙΝΟΥ ΠΟΠΟΒΙΤΣ, αρχιμ. 1988. *Οι τρεις καθολικές επιστολές Ιωάννου*. Θεσσαλονίκη : Εκδόσεις ΒΑΣ. ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ, 1988. s. 122.

²⁵⁵ 5 pravidlo siedmého všeobecného snemu r. 787, ktorý sa zišiel v Nicei: „*Hřích k smrti je, když někteří hřešice v nepolepšitelnosti přebývají. Horší než to je, když drze povstávají proti zbožnosti a pravdě, dávajíce přednost mamonu před poslušenstvím před Bohem, nezachovávajíce jeho ustanovení a pravidla. V takových není Hospodina Boha, jestli se nepokoří a nevystřízlivějí ze svého hříšného pádu. Je záhodno, aby k Bohu přistupovali a s pokorným srdcem prosili za odpuštění tohoto hříchu a prominutí a nikoliv aby se honosili dáváním nespravedlivým. "Neboť blízko je Hospodin těm, kteříž jsou srdce zkroušeného". (Žalm 34,19) Pročež jestliže se někteří vychloubají, že dáním zlata byli ustanoveni na církevní hodnost a na tento špatný zvyk, odcizující od Boha a od každého kněžství, kladou nadějí a nestydatou tváří a otevřenými ústy hanebnými slovy zneuctívají ty, kdož byli vyvoleni svatým Duchem pro ctnostný život a ustanoveni bez věnování zlata, takové, kteří takto jednají, nutno napřed uvést na nejnižší stupeň jejich hodnosti. Jestliže v tom budou trvati, epimíí je polepšovati. Bude-li prokázáno, že tak někdo učinil při rukopoložení, budiž postupováno podle apoštolského pravidla, jež praví: 93 "Jestliže některý biskup nebo kněz nebo jáhen penězi obdrží tuto hodnost, budiž svržen i on i ten, kdo ho ustanovil, a budiž zcela odsečen od obecnství jako Šimon Mág mnou Petrem." Rovněž podle druhého pravidla ctilodných otců našich v Chalcedoně, jež zní: "Jestliže některý biskup za peníze udělí rukopoložení a neprodejnou milost obrátí na předmět prodeje a za peníze ustanoví biskupa nebo chorepiskopa nebo kněze nebo jáhna nebo kohokoliv z příslušejících k duchovním, nebo ustanoví někoho za peníze ekonomem nebo ekdikem nebo paramonarem nebo vůbec udělí jakýkoliv církevní úřad pro svůj hnusný zisk, kdo se tak odváží a bude usvědčen, podléhá zbavení vlastní hodnosti, a ten, kdo byl ustanoven, nikterak neužívá koupené ustanovení nebo povýšení, nýbrž nechť bude bez hodnosti nebo funkce, již získal za peníze. Jestliže někdo byl*

Len na spresnenie je potrebné spomenúť opäť slová z poznámkového aparátu svätého Nikodéma Svätohorca, že podľa Georgia Koressia práve blažený Augustín, hoci veľmi tvrdo, ale veľmi výstižne rozoberá vo svojej kázni slová z prvého listu evanjelistu Jána, kde hovorí, že aj veľa malých odpustiteľných hriechov, teda nie smrteľných, tvoria jeden veľký a smrteľný hriech. Georgios Koression tu má na mysli prípad človeka, ktorý ignoruje malé hriechy a vníma ich ako bezvýznamné.²⁵⁶ Aj Bazil Veľký hovorí, že v Novej Zmluve neexistuje rozdiel medzi malým a veľkým hriechom.²⁵⁷

prostředníkem v tomto hmotném a nezákonném kupčení, je-li kněz, budiž svržen se svého stupně, je-li laik nebo mnich, budiž odloučen z obecnství církevního.“ A taktiež 2, 3 a 4 pravidlo sv. Jána Postníka. „Pravidlo 2. (Jana Postníka)

Těm, kteří se zabývají hadačstvím a čarodějnictvím, božský Basil určuje ve svém 65. pravidlu trest pro vrahy, který trvá dvacet let, rovněž tak v 72. pravidle ty, kteří věří kouzelníkům nebo prostě jdou na jejich stranu. Řehoř Nisský pak ve svém 2. a 3. pravidle podle jeho podělení hříchu, stanoví, že se mají trestati jako apostaté všichni oni, kteří poskvřňující naši víru uchylují se k čarodějníkům; a pro ty, kteří z malomyslnosti své, nebo z něčího přinucení se obracejí k čarodějníkům, přikazuje podrobiti trestu pro cizoložníky. 61. pravidlo šestého sněmu odsuzuje tyto poslední na šestiletý trest. 24. pravidlo ancyrského sněmu stanoví epitimii pro takové pouze na pět let. Přitom nutno přečísti 35. pravidlo laodicejského sněmu, které podrobně stanoví rozdělení všeho tohoto. A Jan Postník pro ty, kteří se zabývají hádáním a čarováním, zkrátil na tři léta pokání, jestliže se ukáže, že oni vroucně každého dne postí a spokojují se každého dne po deváté hodině pouze suchým a okoralým pokrmem, a přitom každého dne činí 250 metanií, dotýkajíce se zbožně svým čelem země. Témuž trestu podrobuje také ženy, které si zhotovují amulety, a zabývají se hadačstvím.

Pravidlo 3. (Jana Postníka)

To, že my (praví Jan Postník) zkracujeme lhůtu pokání, nemělo by se těm, kteří správně usuzují zdáti bezdůvodným. Neboť vzhledem k tomu, že ani u velikého otce Basila, ani u starších našich božských otců není předepsán pro hříšníky žádný půst ani bdění ani počet poklon, nýbrž pouze vzdálení od svatého přijímání, zdálo se nám, že pro ty, kteří se upřímně kají a jsou ochotni krotiti své tělo přísným chováním a zařizovati svůj život podle způsobu, který jest opačný dřívějšímu hanebnému žití, je nutné podle způsobu a množství jejich zdrženlivosti uzpůsobiti a zkrátiti čas pokání. Na příklad, jestliže někdo učiní slib, že nebude píti víno v určité dny, tehdy souhlasíme, aby tomuto se zmenšila o jeden rok epitimie, stanovená od otců za jeho zločin; stejně tak, jestliže někdo učiní slib, že se určitou dobu bude zdržovati masa, souhlasíme, aby se zkrátila epitimie ještě o jeden rok; nebo, že se bude zdržovati sýrů a vajec, nebo ryb a oleje, souhlasíme, že za zdrženlivost od každé z těchto jednotlivých věcí zkrátí se o jeden rok. Stejně tak nutno jednati i když někdo častými metaniemi chce si Boha nakloniti, nebo když ukazuje vroucí a nevynucenou vůli udíleti almužnu. Tím více zkrátíme trest, když vidíme, že tento po hříchu se oddal zbožnému a samotářskému životu.

Pravidlo 4. (Jana Postníka)

Vliv nečistých myšlenek na srdce nemůže podléhati epitimii, jestliže hřích nebyl spáchán.“

²⁵⁶ ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΠΕΙΤΟΥ. 1988. *Εξομολογητάριον*. Αθήναι : Ἐκδοσεὶς Νεκτάριος Παναγόπουλος, 1988. s. 25.

²⁵⁷ Po prvé preto, lebo aj malý aj veľký „hriech je prestúpením zákona“ 1J 3, 4 a ten, kto „neposlúcha Syna, neuvidí život“ J 3, 36. Po druhé aj malý hriech sa stáva veľkým, keď ovládne človeka a panuje nad ním, teda urobí z neho otroka lebo „každý zaiste je otrokom toho, kto ho premohol“ 2 Pt 2,

Poslednú skupinu hriechov tvoria hriechy, ktoré vedú k apraxii, teda nečinnosti. Do tejto skupiny patria skutky, slová a úmysly, ktoré sme mohli urobiť, ale sme boli nedbanliví, leniví a neurobili sme ich, teda hriechy, ktoré sa rodia zo smrteľného hriechu ľahostajnosti. Svätý Nikodém si bol veľmi dobre vedomý toho, že ľudia trpia touto neznalosťou a nevedomosťou. Totiž aj v jeho dobe, rovnako ako aj dnes, existuje množstvo ľudí, ktorí aj napriek tomu, že majú možnosť pomôcť, materiálne, slovom, alebo akýmkoľvek iným spôsobom, nepomôžu pre svoju ľahostajnosť. Ale ako dodáva: „viem veľmi dobre, že Boh aj z toho bude účtovať v deň posledného súdu.“²⁵⁸

Na potvrdenie vyššie povedaného uvádza príklad hriešneho a lenivého sluha²⁵⁹, ktorý aj keď mal talent, nepoužil ho, ale zakopal ho do zeme. Ako čítame v podobenstve o talentoch, tento hriešny a lenivý sluha nebol odsúdený za to, že vykonal nejaký hriech, ale za to, že mal možnosť rozmnožiť tento talent, ale z dôvodu nezáujmu to neurobil.²⁶⁰ Na potvrdenie vyššie povedaného uvádza aj druhý príklad, ktorým je päť hlúpych panien, ktoré neboli odsúdené za nič iné, ako za nedostatok oleja.²⁶¹ Do tretice svätý Nikodém dodáva oddelenie kozlov od oviec na poslednom súde. Aj v prípade kozlov, ktorých postavil na ľavú stranu, sa tak stalo nie preto, že urobili nejaký hriech, ale preto, lebo neprejavili milosrdenstvo voči svojmu bratovi.²⁶²

Príčinou takéhoto rozhodnutia vo všetkých troch prípadoch, ktoré spomína svätý Nikodém je to, že „Boh dal človeku prirodzenú silu nie na to, aby ju nechal daromne nevyužitú v nečinnosti a bez ovocia, ako to urobil hriešny a lenivý sluha, ale naopak, aby tú silu sfunkčnil, dal do pohybu, aby ňou činil dobré skutky k naplňaniu Božích prikázaní a takto bol spasený.“²⁶³

19. A po tretie preto, lebo aj malý hriech, keď z neho nečiníme pokánie, zbavuje človeka dedičstva Božieho kráľovstva. Pozri ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ. 1986. *Ερμηνεία εις τας επτά καθολικάς επιστολάς των αγίων απόστολων, Ιακώβου, Πέτρου, Ιωάννου και Ιούδα*. In Θεσσαλονίκη : Ἐκδόσεις „Ορθόδοξος Κυψελή“, 1986. s. 627. Pozri ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ. 1988. *Εξομολογιτάριον*. Αθήναι : Ἐκδόσεις Νεκτάριος Παναγόπουλος, 1988. s. 25 – 26.

²⁵⁸ ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ. 1988. *Εξομολογιτάριον*. Αθήναι : Ἐκδόσεις Νεκτάριος Παναγόπουλος, 1988. s. 27.

²⁵⁹ Mt 25, 1 – 30.

²⁶⁰ „Mal si teda peňažníkom odovzdať moje peniaze, a ja pri svojom návrate aj s úrokmi by som si bol vzal, čo je moje.“ Mt 25, 27.

²⁶¹ Mt 25, 1 – 13.

²⁶² „Lebo hladný som bol, a nedali ste mi jesť; bol som smädný, a nedali ste mi piť;... Čokoľvek ste neurobili jednému z týchto najmenších, mne ste neurobili!“ Mt 25, 42; 45.

²⁶³ ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ. 1988. *Εξομολογιτάριον*. Αθήναι : Ἐκδόσεις Νεκτάριος Παναγόπουλος, 1988. s. 27.

Ďalej pokračuje, že k týmto hriechom patrí aj to, že človek mal možnosť zabrániť nejakej nespravodlivosti, nejakému zlu, ale tak neurobil. Takýto človek podlieha rovnakej epitímii ako človek, ktorý upadá do hriechov, ktoré sú spomenuté v 25. pravidle ankyrského snemu, 71. pravidle Bazila Veľkého a 25. pravidle svätého Jána Pôstnika.²⁶⁴

Na konci tejto stručnej kapitoly svätý Nikodém uvádza jednotlivé stupne hriechu, ktorých je dvanásť, ako nasledujú po sebe, teda od začiatku až do konca. Píše: „*Prvý stupeň je, ak niekto koná dobro, ale nie dobre, teda mieša dobré so zlým. Napríklad, ak konáme milosrdenstvo, pôst alebo nejaké dobré skutky kvôli tomu, aby nás oslavovali ľudia. Druhý stupeň je, ak úplne chýba konanie dobra (úplná záhaľčivosť). Tretí stupeň je útok zla na nás. Štvrtý stupeň je koordinácia (spolupráca so zlom). Piaty stupeň je boj²⁶⁵ so zlom. Šiesty stupeň je súhlas (so zlom). Siedmy stupeň je hriech v mysli. Podľa svätého Maxima je to vtedy, keď človek prejaví súhlas s hriechom a pracuje na prejavení tohto hriechu v mysli a to tak poriadne, že tak by to nedokázal urobiť ani v praxi. Ôsmy stupeň je vykonanie hriechu v praxi. Deviaty stupeň je zvyk, ak tento hriech koná často. Desiaty stupeň je, ak hriech je taký, ktorý nasilu a s mocou núti človeka, aby hrešil a to či sa mu chce, alebo nie. Jedenásty stupeň je beznádej a zúfalstvo. Dvanásty stupeň je samovražda, teda vedie ho k tomu, aby zavraždil samého seba, majúci síce zdravú myseľ, ale ovládnutú zúfalstvom.*“²⁶⁶

Na konci celého výpočtu všetkých stupňov, ktorými človek prechádza, radí duchovníkom a vyzýva ich, aby urobili všetko pre to, aby vrátili hriešnika od vyššieho stupňa k nižšiemu a nie naopak. Ale najviac sa majú duchovníci snažiť pracovať na tom, aby hriešnik neupadol do toho predposledného stupňa, teda zúfalstva, z ktorého už je len krok k poslednému, teda samovražde.

Zoznam bibliografických odkazov

ΑΝΑΤΑΣΙΟΣ Ο ΣΙΝΑΪΤΗΣ. 1974. Ερωτήσεις και αποκρίσεις. In ΕΛΕΥΘ, Γ. Μ. –ΠΑΠΑΕΥΑΓΓΕΛΟΥ. Π. 1974. Φιλοκαλία των νηπτικών και ασκητικών. 13Β. Θεσσαλονίκη : Παταιρικά εκδοσεις ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ, 1998. 501 s.

²⁶⁴ V poznámke Duchovnej príručky je uvedené, že „*tieto hriechy apraxie sa podobajú uštipnutiu hada, ktoré zabíja aj bez toho, aby to spôsobovalo veľkú bolesť*“ . ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ. 1988. Εξομολογιτάριον. Αθήναι : Εκδοσεις Νεκτάριος Παναγόπουλος, 1988. s. 28.

²⁶⁵ Boj sa v tomto prípade dotýka všetkých stupňov hriechov, pretože každý, kto zápasí, zápasí s tým, aby dobro konal dobre a aby s ním nemeškal.

²⁶⁶ ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ. 1988. Εξομολογιτάριον. Αθήναι : Εκδοσεις Νεκτάριος Παναγόπουλος, 1988. s. 28 – 29.

- Apokryfy*. 1990. (Prekl. K. Gábriš). Bratislava : Vydalo vydavateľstvo Vesna Bratislava pre Transcius Liptovský Mikuláš, 1990. 375 s.
- ΔΙΟΝΥΣΙΑΤΟΥ, Θ. μον. 1959. *Άγιος Νικόδημος ό Αγιορείτης. Ό βίος καί τὰ έργα του (1749-1809)*. 2. vyd. Αθήνα : Έκδοση "Αστέρος", 1959. 246 s.
- ΔΙΟΝΥΣΙΑΤΟΥ, Θ. μον. 2002. *Άγιος Νικόδημος ό Αγιορείτης και η Νεονικολαϊτική σχολή*. Γουμενισσα : Έκδοση Ιερού Κοινοβίου Όσιου Νικοδήμου, 2002. 271 s. ISBN 960-86065-1-9.
- ΕΦΡΑΙΜ ΦΙΛΟΘΕΙΤΟΥ. 2005. *Η τέχνη τής σωτηρίας*. 2. vyd. Άγιον Όρος : Έκδοσις Ίεράς Μονής Φιλοθέου, 2005. 486. s.
- ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΣΙΝΑΪΤΟΥ. 2006. *Κλίμαξ. Λόγος εις τόν Ποιμένα*. 10. vyd. Ωροπός Αττικής : Έκδοσις Ίεράς Μονής του Παρακλήτου, 2006. 470 s.
- ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ, Κ. 1969. *Ο Χριστιανικός Ναός*. 4. vyd. Αθήναι : Εκδόσεις Γρηγόρη, 1969. 645 s. ISBN 960-222-077-5.
- Βασίλειου Κιασαρείας του Μεγάλου. 1974. *Περί του Αγίου Πνεύματος*. In ΧΡΗΣΤΟΥ, Π. Κ. – ΣΑΚΚΟΣ, Σ. Ν. 1974. *Ελληνες Πατέρες της Εκκλησίας (Ε.Π.Ε.) Απαντα τα έργα 10*. Θεσσαλονίκη : Παταιρικοί εκδοσεις ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ, 1974. s. 278 – 503.
- МИЛАШ, Н. 1996. *Правила православной церкви с толкованиями Никодима епископа Далматинско-Истрийского*. том I. Москва : Издание Свято-Троицкой Сергиевой Лавры, Издательство „Отчий дом“, 1996. 652 s. ISBN 5-7676-0038-4.
- МИЛАШ, Н. 1996. *Правила православной церкви с толкованиями Никодима епископа Далматинско-Истрийского*. Том II. Москва : Издание Свято-Троицкой Сергиевой Лавры, Издательство „Отчий дом“, 1996. 643 s. ISBN 5-7676-0039-2.
- NEDĚLKA, T. 2002. *Novořecko-český slovník*. 2. vyd. Praha : Vydala Asociace řeckých obcí v ČR, 2002. 807 s. ISBN 80-238-8584-7.
- ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ. 1989. *Ερμηνεία εις τας ΙΔ' επιστολάς του απόστολου Παύλου*. Τομ. I. Θεσσαλονίκη : Έκδόσεις „Ορθοδοξος Κυψελή“, 1989. 702 s.
- ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ. 1990. *Ερμηνεία εις τας ΙΔ' επιστολάς του απόστολου Παύλου*. Τομ. II. Θεσσαλονίκη : Έκδόσεις „Ορθοδοξος Κυψελή“, 1990. 733 s.
- ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ. 1988. *Εξομολογιτάριον*. Αθήναι: Έκδοσεις Νεκτέριος Παναγόπουλος, 1988, 335 s.
- ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ. 1991. *Πηδαλίον*. Θεσσαλονίκη : Έκδοσεις Βας. Ρηγόπουλου, 1991. 799 s.

- ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ. 1986. *Ερμηνεία εις τας επτά καθολικάς επιστολάς των αγίων απόστολων, Ιακώβου, Πέτρου, Ιωάννου και Ιούδα*. In Θεσσαλονίκη : Έκδόσεις „Ορθοδοξος Κυψελη“, 1986. 714 s.
- ΠΑΪΣΙΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ. 2001. *Λόγοι Γ'. Πνευματικός αγώνας*. Θεσσαλονίκη : Ιερόν Ησυχαστήριον „Ευαγγελιστής Ιωάννης ο Θεολόγος“ Σουρωτή, 2001, 317 s.
- PRACH, V. 1993. *Řecko-český slovník*. Praha : Vydavatel'stvo Scriptum, 1993. 588 s. ISBN 80-85528-22-3.
- PILKO, J. 2006. Pokánie ako zmena v živote kresťana. In *Nipsis*. Prešov : Občianské združenie FILOKALIA, Prešov, 2006. roč. 1, č. 2. ISSN 1337-0111. s. 33 – 53.
- ΡΑΛΛΗ, Γ. Α., ΠΟΤΛΗ, Μ. 1952. *Σύνταγμα των θείων και ιερών κανόνων*. Τομ. II, Αθηνησιν, 1852.
- SOFRONIJ (SACHAROV), archimandrita. 2005. *Ctihodný Siluan Atoský*. (Prekl. E. Šaková). 1. vyd. Misijné spoločenstvo svätého veľkomučeníka Juraja Vífaza, 2005. 284 s. ISBN 80-969360-5-0.

THE KNOWLEDGE OF THE SPIRITUAL FATHER BY SAINT NICODEMOS THE HAGIORITE

Štefan ŠAK, lecturer, Orthodox Theological Faculty, University of Presov in Presov, Masarykova 15, 08101 Presov, Slovakia, sak.stefan@gmail.com, 00421517724729

Abstract

In Manual of confession for spiritual Father (confessor), which author is saint Nicodemos the Hagiorite we find advice on what should confessor know if he wants to lead the souls of believers. Saint Nicodemos the Hagiorite points for each group of sins that need to differentiate between them, because every sin is a sickness and every disease to be treated differently.

Key words

Indifference, doctor, therapy, disease, purification, love.